

- education process at school and establishments of higher education: collection of scientific works, Ed.2(10) / [editorial board: Demianchuk A.S.(president), Boreiko V. I. (deputy president) and others]; Academician Demianchuk International University of Economy and Social Sciences. Rivne, 174-181 (in Ukr.)*
2. Otych, O. (1997). *Preparation of primary school teacher for educational work at school (based on the folk songs material): thesis for the scientific degree of Candidate of Educational Sciences: 13.00.04. Kyiv, 194 p. (in Ukr.)*
 3. Krasiuk, L. (2013). Formation of readiness of future primary school teachers for educational activity: theoretical aspect. *Humanitarnyi visnyk DVNZ «PKhDPU imeni Hryhoriia Skovorody» (Humanities Herald SEHE «Skovoroda Pereiaslav-Khmelnytskyi SPU», 28 (1), 156-160 (in Ukr.)*
 4. Diachenko, M., Kandybovych, L., Ponomarenko, V. (1985). *Readiness to act in the extreme situations: psychological aspect. Minsk : Publishing House «Universitetskoe», 206 (in Russ.)*
 5. Bybyk, S., Siuta, H. In S. Ya. Yermolenko (Ed.). (2006). *Vocabulary of words of foreign origin: interpretation, word formation and use. Kharkiv : Folio, 624 (in Ukr.)*
 6. Kodzhaspirova, H., Kodzhaspirov, A. (2005). *Dictionary on Education. Moscow : Publishing Center «MarT», 448 (in Russ.)*
 7. Brokhaus, F., Efron, I. (2008). *Illustrated Encyclopedic Dictionary. Modern version. Moscow : Eksmo, 704 (in Russ.)*
 8. Monakhov, N. (1981). *Study of effectiveness of education: theory and methodology: (experience of the experimental study). Moscow : Pedagogy, 70 (in Russ.)*
 9. Kozak, L. (2013). Criteria of readiness of future teachers of pre-school education and psychology to innovative professional activity. *Pedahohichni protses: teoriia i praktyka (Educational process: theory and practice), 3, 76-88 (in Ukr.)*
 10. Yahupov, V. (2002). *Pedagogy: textbook. Kyiv : Lybid, 560 (in Ukr.)*

*Стаття надійшла до редакції 18.03.2016
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.*

UDC 378

Sadowska E.,
DR, REKTOR
WYŻSZA SZKOŁA LINGWISTYCZNA W CZĘSTOCHOWIE
POLSKA

ACADEMIC TEACHER WITH PASSION – JOB PROFESSIONALISM, COMPETENCES AND RESPONSIBILITY

The main goal of this paper is to examine a profile of modern academic teacher. Fulfilling the professional role of a teacher will be the main context. On the other hand, it will be a model for perception of teacher's job in the context of calling for a professional position. Teacher, his/her passion for his job, competences and professionalism, and mostly responsibility are the platform for interaction between student and teacher.

Keywords: *professionalism, competences, professional awareness, university teacher, education, standards, passion, responsibility.*

Nauczyciel akademicki w szkolnictwie wyższym to osobliwy zawód, będący formą służby publiczno-społecznej. Jego wykonywanie to rodzaj misji, a winien także być płaszczyzną realizacji osobistych pasji. Zawód, który wymaga nie tylko pogłębionej wiedzy i specjalistycznych kompetencji, ale także poczucia osobistej i zbiorowej odpowiedzialności za edukację. W pracy nauczyciela akademickiego istotne zatem będą dwa elementy, pierwszy z nich to wskazana już przez nas odpowiedzialność za kształtowanie studentów. Drugim elementem, jaki winien się pojawić w procesie kształcenia, jest przygotowywanie studentów do ponoszenia odpowiedzialności za swoje czyny. Spełnienie się w tym dwuelementowym układzie zbliża do zbudowania swoistej więzi osobowej pomiędzy kształcącym i kształconym. Nazwiemy tę relację: relacją mistrz – uczeń. Wówczas nieodparcie podążamy w kierunku\za nauczycielem – kompetentnym przewodnikiem duchowym młodego człowieka – mistrzem. Jego mistrzostwo zatem, może, z upływem czasu, przynieść refleksję, że jest w istocie swej niczym innym jak

wrażliwością na otaczającą rzeczywistość i jej przemiany, otwarciem się na nowe propozycje w zakresie poznawania i opisywania świata, odczytywania nowych idei i treści, którą wypełnia życie. Osiągnięcie takiego stanu „świadomości pedagogicznej” z pewnością wymaga dojrzałości do zmiany i rzetelnej weryfikacji własnych „schematów myślenia” nauczyciela–wykładowcy. (E. Sadowska, 2012–2013)

Aby bardziej przybliżyć nakreślone w tytule opracowania zagadnienie profesjonalizmu i kompetencji w zawodzie nauczyciela akademickiego, należy, w naszej opinii, odwołać się do dwóch, przywoływanych w literaturze przedmiotu, modeli postrzegania współczesnego nauczyciela. Pierwszy model sprowadza się do propagowania myślenia o nauczycielu w kategoriach osoby spełniającej określone wymogi w zawodzie, w którym istotny wydaje się jego profesjonalizm i predyspozycje zawodowe. Drugi z kolei model proponuje postrzeganie nauczyciela, jego pracy, w kategoriach powołania. (por. D. Carr, 2000)

Dyskurs wokół zagadnień związanych z przygotowaniem nauczyciela do zawodu, jego kompetencjami i profesjonalizmem w edukacji ma, jak dotychczas, już szeroką i ugruntowaną w literaturze przedmiotu płaszczyznę. (por. K. Denek, 2005; Z. Ratajek, 2001; B. Śliwerski, 2011; Z. Melosik, 2003 i in.) Niemniej warto podkreślić, iż obecnie zwraca i, w naszym przekonaniu, będzie nadal zaprzętał uwagę, także dydaktyków, specjalistów w obszarze metodyki kształcenia w szkolnictwie wyższym, indywidualny styl prowadzenia zajęć dydaktycznych.

Na taki „stan zajęć” może sobie pozwolić tylko świadomy swoich działań nauczyciel. Ten, który posiada mocne, poparte doświadczeniem, własne wyobrażenie na temat roli wykładowcy.

Na podstawie licznych obserwacji, zdobytej wiedzy i szeroko komentowanych polemik i dyskusji obecnych w literaturze przedmiotu rodzi się refleksja mówiąca, że jak dotąd żadna uczelnia nie mogłaby właściwie funkcjonować, gdyby nagle zabrakło w niej wykwalifikowanego nauczyciela–wykładowcy. Takiego, który gwarantowałby „mistrzostwo w nauce”, nauczyciela mobilizującego do rozwijania umiejętności, które pozwolą na kształtowanie osobowości studenta.

Jeżeli, w efekcie poczynionych tu rozważań, miałby to być ze wszech miar obraz idealnego wykładowcy, to niewątpliwie winien to być wykładowca z pasją.

Z dostępnych źródeł czerpiemy informacje na temat co najmniej 10 cech takiego nauczyciela. Zatem, pasja w zawodzie towarzyszy niewątpliwie takiemu wykładowcy, który:

1. Lubi pracować ze studentami, dbając jednocześnie o własne kwalifikacje i inwencję.
2. Stara się, aby jego solidarność ze studentami nigdy nie stała się pretekstem do zaakceptowania ich niewiedzy i braku umiejętności.
3. Potrafi wymagać od studentów dużego wysiłku, mając świadomość, że w przyszłości wiedza może być dla nich niezbędna w wykonywanej pracy.
4. Orientuje się w życiu grupy wykładowej/ćwiczeniowej oraz w wydarzeniach pozauczelnianych i uwzględnia je w swojej pracy ze studentami.
5. Potrafi zachować się spontanicznie i okazywać poczucie humoru, ale również zachowuje powagę, nierzadko w krótkim odstępie czasu.
6. Podobnie jak studenci zauważa absurdalność obecne w życiu, jest wyczulony na sprawy wymagające powagi, a w szczególności na równość, tolerancję i szacunek w stosunkach międzyludzkich.
7. Zapobiega społecznym skłonnościom do piętnowania czy potępiania niepopularnych ludzi i myśli.
8. Jest skłonny do podejmowania ryzyka i przyznawania się do popełnianych błędów, wysnuwa z ewentualnych porażek konstruktywne wnioski na przyszłość.
9. Pomaga zapewnić studentom taki poziom bezpieczeństwa w grupie, aby oni również mogli popełnić błędy i uczyć się na nich.
10. Poważnie traktuje swoją misję i komunikuje swoje przekonania. (cyt. za: C. Day, 2008, s. 62)

Współczesne, nazwijmy, zobowiązania mistrza (nauczyciela akademickiego), które będą pretendować do tego, by mógł on swoją misję edukacyjną wypełniać z prawdziwą pasją sprowadzają się do interpretacji trzech w zasadzie kwestii: bycia kompetentnym i życzliwym przewodnikiem, bezstronnym interpretatorem i sprawiedliwie oceniającym. Przywołajmy w tym miejscu, dość obszernie, na czym dokładnie te zobowiązania mistrza (nauczyciela akademickiego) miałyby polegać.

Wśród zasad sprzyjających realizacji postulatu bycia kompetentnym przewodnikiem wymienić należy:

- «przekazywanie wiedzy w sposób rzetelny, odpowiedzialny, uczciwie i z należytą starannością, tj. wypowiadanie się tylko w obszarze swoich kompetencji zawodowych, przygotowywanie się do zajęć z wykorzystaniem właściwej (najnowszej i najbardziej znaczącej) literatury i osiągnięć naukowych, dbanie o jakość prowadzonych zajęć (poddawanie ich ocenie i doskonalenie warsztatu dydaktycznego), przyznawanie się do popełnianych błędów, uznawanie nietrafności własnych pomysłów, ujęć, sformułowań;
- życzliwe inspirowanie studentów: rozbudzanie ich skłonności do samodzielnego rozwoju i sprzyjanie ich dociekliwości naukowej, rozwijanie samodzielnego myślenia i krytycyzmu (m.in. poprzez dzielenie się z nimi swoimi odkryciami i wątpliwościami); dbałość o to, aby doskonalili swój warsztat poznawczy i środki przekazu wiedzy;
- respektowanie godności, podmiotowości i autonomii studentów, szanowanie ich prawa do swobodnego wyrażania opinii na tematy naukowe i w innych ważnych kwestiach, z jednoczesnym zachęcaniem (wymaganiem) do rzetelnej argumentacji;
- indywidualne traktowanie studentów – otaczanie opieką wybitnie zdolnych, przyszłych adeptów nauki – swoich następców. Potrzebującym dialogu naukowego i dojrzałego doradztwa, życzliwe oferowanie swojego odpowiednio wymierzonego czasu» (Kloc i in., 2004, s. 12).

Z kolei wśród zasad, które będą sprzyjały realizacji postulatu bycia bezstronnym interpretatorem podkreślić należy:

- «rzetelne przedstawianie innych stanowisk, koncepcji i twierdzeń naukowych i informowanie o prezentowanym, osobistym punkcie widzenia, o swoich wątpliwościach;
- bycie wolnym od uprzedzeń i wpływu różnych poglądów (zdań), które ujawniają się w czasie sporów;
- formułowanie opinii o cudzym dorobku bezstronnie i konkretnie, ukazywanie jego mocnych i słabych stron» (Ibidem, s. 13).

Do zasad sprzyjających zaś wypełnianiu postulatu bycia dobrze i sprawiedliwie oceniającym nauczycielem akademickim należą:

- «precyzyjne definiowanie celów i zadań i konsekwentne rozliczanie z ich wykonania;
- stosowanie jasnych, jednoznacznych i takich samych kryteriów ocen dla wszystkich studentów;
- ocenianie tylko na podstawie osiągnięć;
- jawne odnoszenie się do treści i formy wypowiedzi studentów (ustnych i pisemnych)» (Ibidem).

W tej relacji nie powinno zabraknąć również i zobowiązań studenta wobec mistrza – nauczyciela akademickiego, które winny wpisywać się w obszar wartości, takich jak: rzetelność, sumienność oraz uczciwość.

Wśród zasad sprzyjających realizacji postulatu bycia rzetelnym studentem, możemy wymienić:

- «solidne i dogłębne studiowanie wybranej dziedziny wiedzy oraz stałe jej aktualizowanie;
- wybieranie zajęć zgodnie z zainteresowaniami i własną ścieżką studiów;
- dociekliwość w zdobywaniu wiedzy, aktywne uczestniczenie w zajęciach, zadawanie pytań oraz odpowiadanie na pytania, rozpatrywanie zagadnień

z różnych punktów widzenia, sygnalizowanie wykładowcy swoich postulatów co do formy lub przebiegu zajęć;

- reagowanie na pojawiające się nieuczciwości i niegodne zachowania» (Ibidem).

Realizacji postulatów bycia sumiennym służą:

- «systematyczne uczestniczenie w zajęciach oraz przygotowywanie się do nich;
- wywiązywanie się z przyjętych na siebie zobowiązań;
- respektowanie terminów rozpoczęcia zajęć, oddawania prac» (Ibidem).

Wreszcie, wypełnianie postulatów bycia uczciwym to przede wszystkim:

- «samodzielne przygotowywanie wszystkich projektów, pisanie kolokwii, prac kontrolnych oraz egzaminów;
- usprawiedliwianie nieobecności zgodnie z rzeczywistością;
- przyznawanie się do błęd;
- zgłaszanie do właściwych instancji wszelkich nieprawidłowości na polu nauczania» (Ibidem).

Revolucja technologiczna wymusiła nowe formy zdobywania wiedzy. W tym kontekście współczesny wykładowca winien raczej odnaleźć się w roli przewodnika, mediatora i pomocnika, współpracującego ze studentami i odkrywającego wraz z nimi nowe ścieżki pozyskiwania i udostępniania wiedzy, z wykorzystaniem dostępnych form i sposobów komunikowania się. Ma to niebagatelne znaczenie, bowiem: „Dzisiejsi studenci wychowują się w stałej obecności telewizji i Internetu, które to media dostarczają im wielu różnorodnych symultanicznych wrażeń wzrokowych i słuchowych. Ta sytuacja wymaga od wykładowców dynamicznych i interaktywnych form prowadzenia zajęć” (Kurek 2010, s. 204).

Relacja mistrz – uczeń, student – wykładowca stwarzać winna mocne podwaliny współczesnego etosu akademickiego, którego próby zdefiniowania wymagają ponownego solidnego przepracowania w środowiskach akademickich.

Reasumując, aby uzyskać efekt końcowy, o którym wspomniano powyżej, trzeba będzie jeszcze co najmniej kilka razy przepracować, uaktualnić i „oswoić z rzeczywistością” swój model kształcenia. Po pierwsze, by uwydatnić pożądane w pracy ze studentem efekty kształcenia, po drugie, spełniać się zawodowo i pracować z rzeczywistą pasją. Po trzecie, wreszcie, by zdobyć zaufanie, utrzymać autorytet, być autorytetem i czuć pedagogiczną odpowiedzialność.

Zarówno student, jak i wykładowcy będą musieli wykazać się niemałym zaangażowaniem do osiągnięcia zamierzonego celu, który zarówno dla studenta, jak i nauczyciela akademickiego może okazać się zbieżny.

Bibliografia

1. Carr, D. (2000). *Professionalism and ethics in teaching*. Londyn – Nowy Jork: Routledge Falmer.
2. Chmielewska, I. (2010). *Kompetencje nauczyciela akademickiego*. [w:] Przygońska, E. (red.). *Nauczyciel. Rozwój zawodowy i kompetencje*. Toruń: Wyd. Adam Marszałek.
3. Day, C. (2008). *Nauczyciel z pasją. Jak zachować entuzjazm i zaangażowanie w pracy*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
4. Denek, K. (2005). *Ku dobrej edukacji*. Leszno – Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne AKAPIT.
5. Kloc, K., Chmielecka, E. (2004). *Dobre obyczaje w kształceniu akademickim*. Materiały z ogólnopolskiej konferencji zorganizowanej w dniach 20–21 maja 2004 roku w Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Warszawa: Fundacja Promocji i Akredytacji Kierunków Ekonomicznych.
6. Kurek, O. (2010). *Wykładowca i student – role na nowo zdefiniowane*. [w:] Rozmus, A. (red.). *Wykładowca doskonały. Podręcznik nauczyciela akademickiego*. Warszawa: Oficyna a Wolters Kluwer business.
7. Melosik, Z. (2003). *Edukacja, młodzież i kultura współczesna. Kilka uwag o teorii i praktyce pedagogicznej*. „Chowanna”, R. XLVI(LIX). T. 1(19).
8. Ratajek, Z. (2001). *Profesjonalizm współczesnego nauczyciela a możliwości zmian jego kształcenia w systemie edukacyjnym*, [w:] Sałata, E. (red.). *Kompetencje zawodowe nauczycieli a problemy reformy edukacyjnej*. Radom: Wydawnictwo ITE
9. Sadowska, E. (2012–2013). *Mistrzostwo w zawodzie. Dylematy nauczyciela akademickiego w obliczu nowych standardów kształcenia w Polsce*. „Problemy Nowoczesnej Edukacji”. T. II–III: *Aspekty multidyscyplinarne*. Sadowska, E., Sztumski, W. (red.). Częstochowa: Wydawnictwo WSL.
10. Śliwerski, B. (2011). *Klinika akademickiej pedagogiki*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

**DR Sadowska Edyta – Rector College of Foreign Languages in Czestochowa, Poland -
ACADEMIC TEACHER WITH PASSION – JOB PROFESSIONALISM, COMPETENCES AND
RESPONSIBILITY**

Abstract

Introduction. Academic teacher in higher education is a peculiar profession. His performance of this type of mission, should also be a platform for the realization of personal passion. He requires not only in-depth knowledge and specialized competences, but also a sense of personal and collective responsibility for the education.

Purpose. The goal of this paper is to examine a profile of modern academic teacher. Fulfilling the professional role of a teacher will be the main context. On the other hand, it will be a model for perception of teacher's job in the context of calling for a professional position. Teacher, his/her passion for his job, competences and professionalism, and mostly responsibility are the platform for interaction between student and teacher.

Results. The author outlines two elements of the academic teacher role: the first one is already indicated by our responsibility for shaping students, second, is to prepare students to assume responsibility for their actions. The author considers to be important the fulfillment in the two-element system approaches to build a kind of personal relationship between educating and educated.

Originality. From the available sources derive information on at least 10 characteristics of a teacher is outlined in the article. The technological revolution has forced new forms of learning. In this context, the contemporary teacher should rather find themselves in the role of a guide, a mediator and helper, cooperating with students and discovering with them new ways of acquiring and sharing knowledge, using available forms and ways of communicating. This is considered to be of great importance.

Conclusions. The relationship master - student, student - teacher should create a strong foundation of contemporary academic ethos. In summary, you will need at least a few times worked, upgrade and "tame with reality" his model of education. First, to highlight the desired work with the student learning outcomes, and secondly, to meet professionally and work with real passion. Thirdly, and finally, to gain confidence, to maintain authority, authority be and feel pedagogical responsibility.

Keywords: professionalism, competences, professional awareness, university teacher, education, standards, passion, responsibility.

References

1. Carr, D. (2000). *Professionalism and ethics in teaching*. London - New York: Routledge Falmer (in Polish).
2. Chmielewska, I. (2010). *Competence of the academic teacher*. Przygońska, E. (ed.). Toruń: Ed. Adam Marshal (in Polish).
3. Day, C. (2008). *A teacher with a passion. How to keep the enthusiasm and commitment to work*. Gdańsk: Gdańsk Psychological Publishing (in Polish).
4. Denek, K. (2005). *Towards good education*. Leszno - Toruń: Educational Publishers PARAGRAPH (in Polish).
5. Kloc, K., Chmielecka, E. (2004). *Good manners in the universities. Proceedings of the national conference held on 20-21 May 2004 in Cracow University of Economics*. Warsaw: Foundation for the Promotion and Accreditation of Economic Education (in Polish).
6. Kurek, O. (2010). *Lecturer and student - role redefined*. Rozmus, A. (ed.). Warsaw: Oficyna a Wolters Kluwer business (in Polish).
7. Melosik, Z. (2003). *Education, youth and contemporary culture. Some remarks on the theory and practice of teaching*. "Chowanna", XLVI (LIX), 1 (19) (in Polish).
8. Ratajek, Z. (2001). *The professionalism of the modern teacher and the possibility of changing his training in the educational system*. Radom: Publishing ITE (in Polish).
9. Sadowska, E. (2012-2013). *Mastery in the profession. Dilemmas university teacher in the face of new standards of education in Poland. "Problems of Modern Education". T. II-III: multidisciplinary aspects*. Częstochowa: Publisher WSL (in Polish).
10. Śliwerski, B. (2011). *Department of academic pedagogy*. Krakow: Publishing House "Pulse" (in Polish).

Стаття надійшла до редакції 23.03.2016р.
Стаття прийнята до публікації 6.04.2016 р.